

Аннотация

Тихонович Ю. С. Правовой механизм регулирования увольнения по инициативе работника. – Статья.

В статье проанализирована сущность правового механизма регулирования увольнения по инициативе работника, предоставлена его общетеоретическая характеристика.

Ключевые слова: правовой механизм, увольнения работников, труд, трудовой договор.

Summary

Tihonovich Y. S. Legal mechanism regulating the release of employee initiatives. – Article.

This article examines the nature of the legal mechanism for regulating the layoffs of the initiative of the employee, given his general theoretical description.

Key words: legal mechanism, layoffs, labor, work, labor contract.

УДК 347.963

В. А. Павлійчук

КООРДИНАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ

Постановка проблеми. Стаття 10 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року № 1789-ХІІ визначає, що Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори з метою підвищення ефективності протидії злочинності та корупції координують діяльність правоохоронних органів із питань протидії злочинності та корупції.

Координаційні повноваження прокуратури реалізуються шляхом проведення спільних нарад, створення міжвідомчих робочих груп, проведення узгоджених заходів, аналітичної діяльності тощо [1].

У резюме до висновку № 3(2008) про «Роль прокуратури за межами сфери кримінального права», прийнятому ССРЕ на 3-му пленарному засіданні (Страсбург, 15–17 жовтня 2008 року), зауважується, що зацікавлені прокурорські служби мають налагоджувати та розвивати, якщо доцільно, співробітництво або контакти з уповноваженим із прав людини та подібними інститутами, а також організаціями громадянського суспільства, включаючи засоби масової інформації [2].

Відповідно ж до наказу Генерального прокурора України «Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції» від 16 січня 2013 року № 1/1гн (наказ № 1/1гн) координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції вважається одним із головних пріоритетів у роботі прокурорів усіх рівнів [3].

Стан дослідження. Проблема координаційної діяльності органів прокуратури неодноразово ставала предметом наукових дискусій таких вчених: Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Л.М. Давиденко, В.В. Долежан, П.М. Каркач, М.В. Косюта, М.Й. Курочка, В.І. Малюга, М.І. Мичко, В.Т. Нор, М.В. Руденко та інших.

Мета й завдання дослідження. Метою статті є розробка пропозицій щодо оптимізації координаційної діяльності органів прокуратури у сфері захисту трудових прав неповнолітніх. Завданням дослідження є визначення суб'єктного складу учасників

координаційної діяльності в контексті захисту трудових прав неповнолітніх, тематики координаційних заходів, а також значення ролі прокурора в таких заходах.

Виклад основних положень. Координація діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції – це передбачена законом, об'єктивно обумовлена, узгоджена та постійна взаємодія з метою реалізації учасниками правоохоронної діяльності спільних заходів за найбільш пріоритетними напрямками протидії злочинним та корупційним проявам, що здійснюється під організаційним керівництвом відповідного прокурора [8, с. 290].

Саме координації належить ключова роль у консолідації зусиль правоохоронних органів. Її цілі та завдання полягають у забезпеченні злагоджених, цілеспрямованих, спільних дій правоохоронних органів щодо протидії злочинності, зміцнення законності та правопорядку. Належним чином організована координація покликана усунути паралелізм, дублювання, роз'єднаність, забезпечує ефективне виконання правоохоронними органами завдань із протидії злочинності, не припускає змішування їхніх функцій, підміну одних органів іншими [4, с. 5].

Пунктами 9.1–9.3 наказу Генерального прокурора України № 1/1 гн також визначено, що на координаційні наради необхідно запрошувати керівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для заслуховування інформації щодо їхньої діяльності з питань попередження й протидії злочинності та корупції.

Зазначені повноваження треба використовувати передусім для вирішення питань протидії й попередження злочинності та корупції, які потребують застосування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Також прокурорів усіх рівнів зобов'язано забезпечити повноту використання всіх форм координації, передбачених положенням «Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції».

До можливих форм координації, унормованих відомчими та міжвідомчими нормативно-правовими актами, належать такі:

- проведення координаційних нарад керівників правоохоронних органів під головуванням відповідного прокурора;
- проведення спільних засідань колегій правоохоронних органів;
- проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та державного нагляду (контролю);
- видання спільних наказів, вказівок, інформаційних листів та інших документів організаційного та методичного характеру;
- обмін інформацією з питань стану злочинності та корупції;
- розробка й здійснення узгоджених заходів із метою виявлення, припинення та попередження кримінальних правопорушень, у тому числі з ознаками корупції, а також усунення причин та умов, що сприяли їх вчиненню;
- організація комплексного вивчення ефективності протидії злочинності та корупції в регіонах, де спостерігаються негативні тенденції цієї діяльності тощо [5, с. 72–73].

Найбільш поширеною формою координаційної діяльності правоохоронних органів в Україні є координаційна нарада, до складу якої входять прокурор (голова

наради) та перші керівники відповідних правоохоронних органів (учасники наради). На координаційних нарадах, які скликаються не менше як один раз на півріччя, розглядаються найбільш важливі (актуальні) питання протидії злочинності та корупції.

Вибір форм координації визначається відповідним прокурором з урахуванням пропозицій керівників правоохоронних органів, стану законності, структури й динаміки злочинності та інших чинників, що впливають на ці явища, характеру питань, які можуть бути вирішені за допомогою такої організаційно-правової форми, як координація [5, с. 73].

Варто також звернути увагу на те, що організуюча роль прокурора в підготовці та проведенні координаційних нарад полягає в тому, що він:

- спільно з керівниками інших правоохоронних органів визначає коло питань, які потребують розгляду на нараді;
- організовує роботу постійно діючої робочої групи з представників правоохоронних органів для підготовки наради;
- за необхідності особисто керує роботою з підготовки проектів постанов у кожному з питань, що виносяться на розгляд наради;
- вимагає інформацію, необхідну для проведення наради;
- скликає нараду та керує її роботою, у тому числі визначає місце, дату й час її проведення, затверджує порядок денний;
- підбиває підсумки роботи наради;
- спільно з керівниками інших правоохоронних органів формулює рекомендації до підсумкових документів наради (резолютивної частини постанови);
- здійснює контроль за виконанням напрацьованих нарадою заходів [6, с. 75].

Слід відзначити, що проведенню координаційної наради передують велика підготовча робота. Зокрема, після визначення питань, які виносяться на розгляд координаційної наради, керівники правоохоронних органів дають доручення підлеглим їм підрозділам щодо проведення необхідних перевірок, збирання статистичних та інших даних, узагальнення правозастосувальної практики. У підготовчій частині створюється проект рішення координаційної наради, з яким попередньо ознайомлюються всі її члени. Вони можуть вносити пропозиції стосовно проекту рішення, обґрунтовувати ті чи інші заходи, спрямовані на посилення боротьби зі злочинністю та корупцією [7, с. 75].

Важливою складовою координаційної роботи є отримання об'єктивної інформації про реальні тенденції корупційної злочинності, аналіз причин їх виникнення, ефективності діяльності правоохоронних органів у цій сфері протидії злочинності та корупції [4, с. 7].

Необхідно також зауважити, що координаційна діяльність прокуратури на місцевому рівні має свої особливості. Зокрема, міськміжрайпрокурори не мають організаційної можливості самостійно проводити деякі необхідні на підвідомчій їм території координаційні заходи й мають їх реалізовувати через прокурорів вищого рівня. Переважно це пов'язано з тим, що немає суворо побудованої за адміністративно-територіальним та галузевим (предметним) принципами відповідної горизонталі правоохоронних органів, у той час як прокурор координує діяльність правоохоронних органів однопорядкового, однорівневого становища. Також міськ-

міжрайпрокурори організаційно обмежені в проведенні певних форм координації, зокрема спільного засідання колегій прокуратури та правоохоронних органів через відсутність колегій на їх рівні [8, с. 292].

Тематику координаційних заходів слід обирати з урахуванням стану законності та виробничої спеціалізації регіону (міста, району, області). Так, у контексті захисту трудових прав неповнолітніх така тематика обов'язково повинна включати питання щодо працевлаштування, надання першого робочого місця; дотримання пільгових умов праці (тривалість робочого дня, види робіт, оплата праці тощо); надання відпусток; звільнення з роботи; ефективності здійснення заходів із забезпечення дотримання прав неповнолітніх на працю відповідними державними органами; визначення шляхів оптимізації забезпечення додержання законів у цій сфері.

Для участі у вказаних заходах можуть бути запрошені керівники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, державного нагляду (контролю) та військового управління, а також інші службові особи зазначених структур і правоохоронних органів для надання інформації щодо проведеної роботи у сфері протидії злочинності та корупції [6, с. 75].

Безпосередньо ж до участі в координаційних заходах із питань захисту трудових прав неповнолітніх (зокрема, на місцевому рівні) слід залучати представників органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування, кримінальної міліції в справах дітей, служб у справах дітей, управлінь (відділів) освіти, державної служби зайнятості, державної інспекції з питань праці, санітарно-епідеміологічної служби, органів державного пожежного нагляду, державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки, державної фінансової інспекції.

Доцільно також запросити представників відповідних державних органів, які наділені певними повноваженнями в галузях господарства, які найбільш розповсюджені на території певної адміністративно-територіальної одиниці (району, кількох районів або ж області). Так, наприклад, в аграрних регіонах на координаційні наради доцільно запросити представників Державної інспекції сільськогосподарства України, яка відповідно до положення «Про Державну інспекцію сільськогосподарства України» (Держсільгоспінспекція України) від 13 квітня 2011 року № 459/2011, зокрема, здійснює контроль на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового виробництва всіх форм власності за охороною праці, пожежною безпекою та безпекою дорожнього руху; проводить навчання та надання консультативних послуг із питань, що належать до її компетенції, а також сприяє постійному навчанню та підвищенню кваліфікації спеціалістів галузі, широкому впровадженню досягнень науки й передового досвіду; сприяє розвитку соціального діалогу з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних та економічних відносин (пп. 26, 27, 48 п. 3) [10].

Актуальною в координаційних заходах є й участь представників найбільших роботодавців на території певної адміністративно-територіальної одиниці або ж представників підприємств, за профілем діяльності яких найбільш розповсюджені порушення трудових прав неповнолітніх (наприклад, представників підприємств-сільгоспвиробників, які на час збору урожаю залучають робітників до сезонних робіт).

Варто також зауважити, що поза кримінально-правовою сферою прокуратура здійснює правозахисну діяльність шляхом:

а) нагляду за дотриманням та застосуванням законів на підставах і в порядку, визначених законодавством України;

б) представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;

в) координації діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та контролю щодо захисту державних і суспільних інтересів, прав та свобод людини й громадянина на підставах та в порядку, визначеному законом [10, с. 59].

Висновки. Отже, як бачимо, координаційна діяльність прокурора є важливою складовою попередження правопорушень і за межами кримінально-правової сфери. Об'єднання дій правоохоронних органів, а також органів виконавчої влади сприятиме ефективному виконанню своїх обов'язків всіма суб'єктами координації й, як наслідок, ефективному виявленню порушень трудових прав неповнолітніх.

Література

1. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 року № 1789-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>.
2. Висновок № 3(2008) про «Роль прокуратури за межами сфери кримінального права» : прийнятий ССРЕ 15–17 жовтня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gr.gov.ua.
3. Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції : Наказ Генерального прокурора України від 16 січня 2013 року № 1/1 гн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GP13001.html.
4. Блажівський Є. Координаційна діяльність органів прокуратури України у сфері протидії злочинності та корупції / Є. Блажівський // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2013. – № 2. – С. 5–9.
5. Закон України «Про прокуратуру» : [науково-практичний коментар] : у 3 кн. / за заг. ред. В. Пшонки, О. Литвака. – К. : Алерта, 2013. – Кн. 1. – 336 с.
6. Мудров А. Форми координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції / А. Мудров, І. Європіна // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2013. – № 3. – С. 73–78.
7. Організація роботи в органах прокуратури : [навч. посібник для юрид. вузів і фак.] / [П. Марочкін, П. Каркач, О. Червякова та ін.] ; за заг. ред. І. Марочкіна, О. Толочка. – Х. : Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого, 2002. – 196 с.
8. Мозгова В. Поняття та рівні координаційної діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності й корупції / В. Мозгова // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 290–294.
9. Положення про Державну інспекцію сільського господарства України від 13 квітня 2011 року № 459/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/459/2011>.
10. Координація прокурором діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності та корупції : [монографія] / за заг. ред. В. Пшонки, С. Блажівського. – К. : Алерта, 2013. – 320 с.

Анотація

Павлійчук В. А. Координаційна діяльність прокурора в контексті захисту трудових прав неповнолітніх. – Стаття.

У статті на основі аналізу нормативно-правових актів та доктринальних джерел пропонуються напрями оптимізації координаційної діяльності органів прокуратури у сфері захисту трудових прав неповнолітніх. Зокрема, автор визначає суб'єктний склад обов'язкових учасників координаційної діяльності у вказаній сфері, тематику координаційних заходів, а також роль прокурора в таких заходах.

Ключові слова: прокурор, координація, неповнолітні, трудові права, учасники координаційної діяльності.

Аннотация

Павлійчук В. А. Координаційна діяльність прокурора в контексті захисту трудових прав неповнолітніх. – Стаття.

В статті на основі аналізу нормативно-правових актів і доктринальних джерел пропонуються шляхи оптимізації координаційної діяльності органів прокуратури в сфері захисту трудових прав неповнолітніх. В частині, автор визначає суб'єктний склад обов'язкових учасників координаційної діяльності в указаній сфері, тематику координаційних заходів, а також роль прокурора в таких заходах.

Ключові слова: прокурор, координація, неповнолітні, трудові права, учасники координаційної діяльності.

Summary

Pavliychuk V. A. Coordinating activities of the prosecutor in the context of the protection of labor rights of juveniles. – Article.

The article based on an analysis of legal acts and doctrinal sources optimizing coordination proposals sphere of the prosecution in the protection of labor rights of juveniles. In particular, the author defines the subject composition compulsory participants of coordination activities in this sphere, the subject of coordination activities and the role of the prosecutor in such activities.

Key words: attorney, coordination, juveniles, labor rights, participants in coordination activities.

УДК 349.232:331.215.53

В. М. Вегера

ОПЛАТА ПРАЦІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ

Процес реформування оплати праці в Україні розпочався з прийняття в 1991 р. Закону України «Про підприємства в Україні» [1]. Підприємства набули право самостійно встановлювати фонд оплати праці, її форми, системи й розміри згідно із законодавством. У 1992 р. вийшов Декрет Кабінету Міністрів України «Про оплату праці» [2]. На підставі положень конвенцій та рекомендацій Міжнародної організації праці, світового досвіду 24.03.1995 р. підготовлено й прийнято основний документ із питань регулювання оплати праці – Закон України «Про оплату праці» [3]. Ці законодавчі акти, а також Концепція подальшого реформування оплати праці в Україні, схвалена Указом Президента України 25.12.2000 р. № 1375/2000 [4], сприяли позитивним змінам в організації оплати праці.

Відповідно до ст. 4 Європейської соціальної хартії (переглянутої) 1996 р. [5] з метою забезпечення ефективного здійснення права на справедливий винагорода держави-учасниці зобов'язалися здійснити такі заходи: а) визнати право працівників на таку винагорода, яка забезпечує їм та їхнім сім'ям достатній життєвий рівень; б) визнати право працівників на підвищену ставку винагорода за роботу в надурочний час з урахуванням винятків, передбачених для окремих випадків; в) визнати право працюючих чоловіків і жінок на рівну винагорода за працю рівної цінності; г) визнати право всіх працівників на розумний строк попередження про звільнення з роботи; ґ) дозволити відрахування із заробітної плати лише на умовах і в розмірах, передбачених національними законами чи правилами або встановленими колективними договорами чи арбітражними рішеннями.